

რთული შემთხვევის სირთულე

I. შესავალი

კაცობრიობის მუდმივი საფიქრალი სამართლიანი მართლმსაჯულების უზრუნველყოფაა. სახელმწიფოების ნაწილი, რომელთაც ამ მხრივ პრობლემა აქვთ, მისი დამკვიდრებისკენ უნდა იბრძოდნენ, ხოლო შემდგარი დემოკრატიული ქვეყნები კი უწყვეტად ავითარებდნენ მას, რადგანაც სამართლიანი მართლმსაჯულება ერთგვარადად მიღწევადი მიზანი არაა. მას მუდმივი სრულყოფა, არსებული პრობლემების გააზრება და აქედან გამომდინარე, შესაბამისი გადაწყვეტის გზების დასახვა სჭირდება, რადგან სისტემა სრულყოფილი ვერასდროს იქნება – ის ადამიანების მიერ იქმნება და ადამიანების მიერვე აღესრულება, რაც, რა თქმა უნდა, აპრიორი გულისხმობს შეცდომების დიდ ალბათობას.

მართლმსაჯულების პრაქტიკაში არსებობს არასტანდარტული შემთხვევები, მეტიც, შეიძლება ითქვას, რომ სამართლის პრაქტიკაში შემთხვევათა უმრავლესობა თვითმყოფადი და ინდივიდუალურია, სწორედ ამით განსხვავდება სამართლის სკოლაში დამუშავებული კაზუსები რეალური შემთხვევებისგან. ადამიანთა ფანტაზია უსაზღვროა, შესაბამისად, მათი მონაწილეობით იურიდიულ შემთხვევათა შინაარსობრივი დიაპაზონიც განუსაზღვრელია. მათი მცირე ნაწილი იურისტებს განსაკუთრებულ თავის ტკივილს უჩენს, ვინაიდან მათთვის კვალიფიკაციის მინიჭება, გადაწყვეტა სტანდარტული სამართლებრივი ტექნიკის გამოყენებით პრაქტიკულად შეუძლებელია, საჭიროა რაღაც ორიგინალური, იმავდროულად სამართლებრივი და სამართლიანი მიდგომა, რომელიც არც არსებულ მართლწესრიგს შეარყევს და თან ადამიანთა სამართლიანობის განცდასაც დააურვებს.

ასეთი სამართლებრივი შემთხვევები როგორც წარმოების, ისე სამართალწარმოების ეტაპზე შეიძლება არსებობდეს სამართლის სხვადასხვა სფეროში. იურისტებისა და იურისტი ფილოსოფოსების დიდი ნაწილი ამ პრობლემას ორ საუკუნეზე მეტია კონცენტრი-

რებულად იკვლევს.¹ სხვადასხვა ავტორთან ისინი განსახვავებული სახელწოდებით მოიხსენიება და რა თქმა უნდა, მათი გადანყვევების გზებიც განსხვავებულია.² ამიტომაც აქ გაანალიზებული იქნება ის ევოლუციური განვითარება, რომელიც რთული შემთხვევების კონცეფციამ განიცადა, ასევე, თავად რთული შემთხვევების მახასიათებლები და მათი გადანყვევების დუორკინისეული მიდგომა.

II. რთული შემთხვევის გაგებისათვის

1. რთული შემთხვევა: კლასიკიდან თანამედროვეობამდე

არაორდინალურ საქმეებსა და შემთხვევებს სხვადასხვა სახელით მოიხსენიებდნენ. სამართლებრივი აზროვნების განვითარებასთან ერთად იცვლებოდა როგორც ტერმინოლოგია, ისე მასთან გამკლავების გზები და მეთოდოლოგია. მე-19 საუკუნეში სამართლებრივი რეალიზმისთვის გამოუვალი მდგომარეობები სამართალში, მორალური დილემები სპეციალურ რეჟიმს ექვემდებარებოდა. ამ კვალიფიკაციის ფარგლებში მოსამართლე სამართალშემოქმედებასაც არ უნდა მორიდებოდა და საჭიროებისამებრ შეემუშავებინა შესაბამისი კანონი,³ რა თქმა უნდა, ჰოლმისეული მოსამართლო თვითბოჭვის წესების დაცვით,⁴ პრაქტიკული პოლიტიკისგან აბსტრაქტობით.

ევოლუციურად, რთული შემთხვევების ზოგადი კონცეფციის განვითარება მოსამართლე დაგლასს უკავშირდება, რომელმაც განსაკუთრებული ყურადღება მიაქცია ე.წ. პენუმბრულ ნორმებსა და მოსამართლის მიხედულების ფარგლებს ნორმათა განმარტები-

---

¹ იხ., Jurisprudence: The Philosophy of Law, 2nd Ed., Edited by M. Doherty, Old Bailey Press, 2001, 3-8.

² Bix B.H., A Dictionary of Legal Theory, Oxford University Press, 2004, 82.

³ Harris J.W., Legal Philosophies, 2nd Ed., Oxford University Press, 2004, 99-103; Bix B., Jurisprudence: Theory and Context, 5th Ed., Carolina Academic Press, 2009, 48-52; Sinha S.P., Jurisprudence: Legal Philosophy, West Publishing, 1993, 255-266.

⁴ იხ., აფონასინი ე., დიდიკინი ა., სამართლის ფილოსოფია, თ. სენნი-აშვილის, თ. ზარქუას, თ. მამულაშვილის, ლ. გიორგაძის და ლ. გიორგაძის თარგმანი, დ. გეგენავას რედაქტორობით, თბილისი, 2017, 67-68; ხუბუა გ., სამართლის თეორია, მე-2 გამოცემა, თბილისი, 2015, 127-129.

სას.⁵ ამას ლოგიკურად მოჰყვა ჰარტისეული ღია ტექსტურებისა და პენუმბრის განვითარება.⁶ ჰარტისთვის ღია ტექსტურები ნორმატიული ბაზის, სამართლებრივ ნორმათა სისტემის ის სიცარიელებია, რომლებიც ფართო განმარტებასა და მათ შინაარსობრივ „ამოვსებას“, „შევსებას“ გულისხმობს.⁷ სწორედ ჰარტმა წამოჭრა პენუმბრული ნორმების გამოყენების საკითხი და განსაზღვრა ის შინაარსობრივი ეტაპები და ლოგიკური ნაბიჯები, რომლებსაც უნდა მისდიოს მოსამართლემ ნორმათა განმარტებისას, მათი შინაარსის დადგენისა და ფაქტებთან სუბსუმფციისას.⁸

რთული შემთხვევების თანამედროვე კონცეფციის ჩამოყალიბება და განვითარება კი თანამედროვე იურისპრუდენციის ტიტანს, რონალდ დუორკინს უკავშირდება. სწორედ მან დაამკვიდრა რთული შემთხვევის თანამედროვე ცნება, მანვე განსაზღვრა მსგავს შემთხვევათა კვალიფიკაციისა და გადაწყვეტის მექანიზმები.⁹ დუორკინისთვის რთული შემთხვევები ისეთი გარემოებებია, რომლებიც საჭიროებს შესაბამისი ნორმების განმარტებას, სამართლის „წაკითხვას“, პრინციპებზე გასვლასა და დაფარული პასუხების არა მხოლოდ ძიებას, არამედ პრაქტიკაში გამოყენებას.¹⁰ რთული შემ-

---

⁵ იხ., ჭეიშვილი ი., „პენუმბრის“ მნიშვნელობა სამართალში და მისი შინაარსობრივი ევოლუცია ჰარტამდე, ჟურნ. „სამართლის მეთოდები“, N2, 2018, 26-28.

⁶ იხ., Hart H.L.A., *Concept of Law*, 2nd Ed., Oxford University Press, 1997; ჰარტი ჰ.ლ.ა, პოზიტივიზმი და სამართლისა (კანონისა) და მორალის გამიჯვნა, წიგნში: სამართლის ფილოსოფია, რ.მ. დვორკინის რედაქტორობით, თბილისი, 2010, 13-23.

⁷ Bix B.H., *A Dictionary of Legal Theory*, Oxford University Press, 2004, 153.

⁸ იხ., ჰარტი ჰ.ლ.ა, პოზიტივიზმი და სამართლისა (კანონისა) და მორალის გამიჯვნა, წიგნში: სამართლის ფილოსოფია, რ.მ. დვორკინის რედაქტორობით, თბილისი, 2010, 13-23; აფონასინი ე., დიდიკინი ა., სამართლის ფილოსოფია, თ. სეხნიაშვილის, თ. ზარქუას, თ. მამულაშვილის, ლ. გიორგაძის და ლ. გიორგაძის თარგმანი, დ. გეგენავას რედაქტორობით, თბილისი, 2017, 25-44.

⁹ იხ., Dworkin R., *Hard Cases*, Harvard Law Review, Vol.88, No.6, 1975, 1057-1109.

¹⁰ იხ., Dworkin R., *Law as Interpretation*, Texas Law Review, Vol.60, No.3, 1982, 527-550; დუორკინი რ., წარმოადგენს თუ არა სამართალი წესების სისტემას, წიგნში: სამართლის ფილოსოფია, რ.მ. დვორკინის რედაქტორობით, თბილისი, 2010, 34-71.

თხვევების თანამედროვე კონცეფციაში შეიძლება გაერთიანდეს შემთხვევები, რომლებიც წარმოიქმნება როგორც ანგლოამერიკულ, ისე კონტინენტურევროპულ სინამდვილეში. მიუხედავად იმისა, თუ რას უწოდებენ ამა თუ იმ სისტემაში მსგავს შემთხვევებს, ასევე, როგორ უმკლავდებიან მათ, საერთოდ მაინც ერთია – ისინი ყველანი ექცევიან რთული შემთხვევის უზოგადეს ცნებაში, რომელიც გამბედავ და არასტანდარტულად მოაზროვნე იურისტებს მოითხოვს.

2. რთული შემთხვევის მახასიათებლები

რთული შემთხვევის რამდენიმე მახასიათებლის გამოყოფა შეიძლება, რომელიც მნიშვნელოვანია, რათა ქართულ სინამდვილეში იურისტმა შეძლოს დუორკინისეული მოდელის ადაპტირება. ამ მახასიათებლებში გაერთიანდება ორივე სამართლებრივი სისტემისთვის დამახასიათებელი არაორდინალური შემთხვევები. რთული შემთხვევაა, როცა:

1. ნორმატიული ბაზა არ აწესრიგებს ნამოჭრილ საკითხს და არ ითვალისწინებს მისი გადაწყვეტის გზებს;

2. საკითხი მოითხოვს სამართლის ზოგადი პრინციპების მოხმობას და შემთხვევის ამგვარ კვალიფიკაციას;

3. სამართალშემფარდებელს უწევს კანონის ან სამართლის ანალოგიის გამოყენება¹¹;

4. სამართლიანი გადაწყვეტილება და კანონმდებლობაში ექსპლიციტურად ჩამოყალიბებული გადაწყვეტა ეწინააღმდეგება ერთმანეთს, რის გამოც სამართალშემფარდებელი მიმართავს **Contra Legem** ინტერპრეტაციას¹²;

5. სადავო საკითხი იმდენად არასტანდარტულია, რომ მოსამართლე თავისი ფართო მიხედულებით არა მხოლოდ მიზნობრივად

---

¹¹ იხ., „ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-5 მუხლი; საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-7 მუხლი; საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-2 მუხლის მე-3 ნაწილი.

¹² იხ., ხუბუა გ., განმარტება **Contra Legem**, ჟურნ. „სამართლის მეთოდები“, N2, 2018, 1- 20.

განმარტავს ნორმას, არამედ ფაქტობრივად ქმნის ახალ მონესრიგებას – ხდება სამართალშემოქმედი¹³.

აუცილებელია გამყოფი ხაზი გაივლოს რთულ შემთხვევასა და რთული კატეგორიის საქმეს შორის. მართალია, ორივე შემთხვევაში საქმე არასტანდარტულია, თუმცა რთული კატეგორიის საქმე ძირითადად უკავშირდება წმინდა სამართლებრივ პრობლემას, სამართლებრივი კვალიფიკაციის სირთულეს, რთულად გადასაწყვეტ საკითხს.¹⁴ რთული შემთხვევისას მოსამართლეს ფაქტობრივად იმპროვიზება უწევს, სამართლიანობის უზრუნველსაყოფად იგი სრულიად არასტანდარტულ გადაწყვეტილებას იღებს, უწევს სამართლის უზოგადესი პრინციპებისა და იურიდიული ტექნიკის იმ მექანიზმების გამოყენება, რომელიც, ერთი შეხედვით, შეიძლება ძალაუფლების გამიჯვნის სისტემას და მართლწესრიგის ფორმალურ სტანდარტს ეწინააღმდეგებოდეს.

III. დუორკინისეული მიდგომა

შეუძლებელია, გაეცნო დუორკინის შემოქმედებას და არ მოიხიბლო მისი უნიკალური ხედვით, აზროვნების მასშტაბით, იმ ჰაეროვნებით, რომლითაც იგი სამართლის მძიმე, ხავსმოდებულ საკითხებს უდგება. როგორც კამიუს „უცხო“ კითხვისას თავმოზებურებულ მკითხველს უნდა ურჩიო, დაიცადოს ნაწარმოების მეორე ნაწილამდე და არ მიატოვოს კითხვა, ისეა დუორკინი სამართლის ფილოსოფიისთვისაც. მთავარია, მანამდე მიაღწიო, მთავარია, დამთრგუნველი, ღრმადშინაარსიანი, თუმცა არაპრაქტიკული ევროპელი სამართლის ფილოსოფოსები გაიარო,¹⁵ ამოისუნთქო ანგლოამერიკული პრაქტიკული სამართლის ფილოსოფიით,¹⁶ სა-

---

¹³ იხ., Bix B.H., *A Dictionary of Legal Theory*, Oxford University Press, 2004, 3-5.

¹⁴ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 26-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა“ და „ბ“ ქვეპუნქტები.

¹⁵ კანტის, ჰეგელის, პუხტას, სავინის, ჰუგოს დიდი პატივისცემის მიუხედავად.

¹⁶ განსაკუთრებით ბენტამი, ოსტინი, მილი, რომელთაც ევროპულ ფილოსოფიას გამოგლიჯეს სამართლის ფილოსოფია და გადაიტანეს მთლიანად პოზიტიური სამართლის რელსებზე. იხ., Harris J.W., *Legal Philosophies*, 2nd Ed., Oxford University Press, 2004, 28-50.

მართლებრივი რეალიზმისა¹⁷ და რბილი პოზიტივიზმის¹⁸ შრეებში შეისხა ფრთები, რომ დუორკინთან უკვე ფრენას შეძლებ; გაუგებ შენს პროფესიას, მიხვდები, რომ ადამიანს ყველაფერი შეუძლია, რომ ყველა საიდუმლო გაცხადებოდა და რაც მთავარია, ეს ყოველივე შეგიძლია თავად. წარმოიდგინეთ, იურისტი, რომელსაც ამბიცია ისედაც არ აკლია, კითხულობს, რომ სამართალს ყველა კითხვაზე აქვს პასუხი, უბრალოდ ამ პასუხების დანახვა გამოორჩეულ იურისტთა ხვედრია.

დუორკინი რთული შემთხვევის სირთულის დასაძლევად რამდენიმე მნიშვნელოვან მეთოდს ადგენს, რომელთა კუმულაციური ერთობლიობაც რთული შემთხვევის გადაწყვეტას უზრუნველყოფს. ამ ელემენტთაგან თითოეული განსაკუთრებული დანიშნულებისაა და თავის შეუცვლელ როლს ასრულებს საბოლოო მიზნის მიღწევაში. ისინი გულისხმობს როგორც სამართალშემფარდებლის უნარიანობას, ისე ამ უკანასკნელის მიერ გამოსაყენებელ მეთოდოლოგიას. ამ ყოველივეს ეპიცენტრში სამართლის დუორკინისეული გაგებაა. მისთვის მთლიანად სამართალი, ნორმათა სისტემა მთლიანობაა,¹⁹ სამართალი თავადაა ინტერპრეტაცია,²⁰ ინტერპრეტირებაში ქცევის წესები, რომელთა შინაარსი გაცხადებოდა, სააშკარაოზე გამოსატანია. სწორედ ინტერპრეტაციის პროცესია დუორკინისეული გზა, გადაწყდეს რთული შემთხვევა, რადგანაც სამართალი თავისი არსით სხვა არაფერია, თუ არა განმარტება²¹. სწორედ ამიტომაც მისი შეხედულება არაა პოზიტიურსამართლებრივი²², თუმცა არც ბუნებით სამართალში ჯდება, იგი ალტერნატიული გზაა. ამ გზისთვის სამართლის შექმნის პროცესში მორალურობა და სამართლიანობა განმსაზღვრელი და წამმართველია.

---

¹⁷ განსაკუთრებით ლეველინი, ჰოლმისი, პაუნდი, სოციოლოგიური იურისპრუდენციის ჩათვლით.

¹⁸ უპირველეს ყოვლისა, ლევენდარული ჰარტი და მისი ბუნებითი სამართლის მინიმალური სტანდარტი სამართალში.

¹⁹ უექსი რ., სამართლის ფილოსოფია, ძალიან მოკლე შესავალი, მ. ბაბუხაძიას თარგმანი, ი. ბაჩიაშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2012, 70-72.

²⁰ იხ., Dworkin R., Law as Interpretation, Texas Law Review, Vol.60, No.3, 1982, 527-550.

²¹ უექსი რ., სამართლის ფილოსოფია, ძალიან მოკლე შესავალი, მ. ბაბუხაძიას თარგმანი, ი. ბაჩიაშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2012, 61.

²² იქვე, 57.

დუორკინს რთული შემთხვევის გადასაწყვეტად არა უბრალოდ მოსამართლე, არამედ განსაკუთრებული მოსამართლე, არაორდინალური, არასტანდარტული მოაზროვნე, მოსამართლე-ფილოსოფოსი – ჰერკულესი სჭირდება.²³ სწორედ ამ არანიცშესეულ, თუმცა მაინც ზეადამიანს შესწევს ძალა გასაღები მოუძებნოს ნებისმიერ რთულ შემთხვევას, ჰერკულესის მსგავსად გაგლიჯოს კავკასიონის მთებზე მიჯაჭვული პრომეთეს ბორკილები. დაამსხვრიოს პოზიტიურსამართლებრივი ბორკილები ჭეშმარიტი სამართლის შინაარსის წარმოსაჩენად, იმის გასაცხადებლად, რაც დაფარულია, უმრავლესობისთვის ცნობილი არაა. სწორედ მოსამართლე ჰერკულესმა უნდა განმარტოს სამართალი, იპოვოს ნორმებს მიღმა, ქვეტექსტურად და კონტექსტურად დაფლული ინფორმაცია, იმპლიციტურად მოაზრებული სამართლის „ნამდვილი“ შინაარსი.²⁴ ფაქტობრივად, არ არსებობს გადაუჭრელი შემთხვევები, საქმეები, რომელთაც სამართლიანად ვერ გადაწყვეტ, თუნდაც ისეთ დროს, როცა გგონია, რომ შესაბამისი ნორმა არ მოიპოვება – პრობლემა არა სამართალსა და მის არასრულყოფილებას, არაყოფილისმომცველობაშია, არამედ იურისტში, რომელიც ვერ ხედავ სამართლის ფენებქვეშ, ვერ ჰპოვებს პასუხებს, რომელთაც მხოლოდ და მხოლოდ შესაბამის მეთოდით მოძებნა და სააშკარაოზე გამოტანა სჭირდება, რადგანაც სამართალს ყველაფერზე აქვს პასუხი, უბრალოდ აუცილებელია სათანადო მიდგომა, უნარ-ჩვევები, რომლებითაც მოსამართლე ჰერკულესია აღჭურვილი.

რთული შემთხვევის გადაწყვეტისას, სამართალშეფარდების პროცესში აუცილებელია პრინციპებისა და პოლიტიკის არგუმენტის ერთმანეთისგან გამიჯვნა.²⁵ ეს იდეა ჯერ კიდევ ჰოლმისისეული სამოსამართლო თვითობჭვისა და კელზენისეული წმინდა სამართლის²⁶ იდეებიდან აღმოცენდა, თუმცა დუორკინმა სრულიად სხვაგვარად განავითარა. რაც მთავარია, მან პრაქტიკული და-

---

²³ Dworkin R., *Hard Cases*, Harvard Law Review, Vol.88, No.6, 1975, 1083.

²⁴ ხუბუა გ., სამართლის თეორია, მე-2 გამოცემა, თბილისი, 2015, 207.

²⁵ უექსი რ., სამართლის ფილოსოფია, ძალიან მოკლე შესავალი, მ. ბაბუხაძიას თარგმანი, ი. ბაჩიაშვილის რედაქტორობით, თბილისი, 2012, 64-70.

²⁶ იხ., Kelsen H., *The Pure Theory of Law*, The Lawbook Exchange, 2009; კელზენი ჰ., რა არის სამართლის წმინდა თეორია? ლ. ბრეგვაძის თარგმანი, „სამართლის ჟურნალი“, N2, 2011, 296-303.

ნიშნულება მოუძებნა პრინციპებისა და პოლიტიკის არგუმენტების გამიჯვნას. პოლიტიკის არგუმენტი სამართალში არ გამოდგება და შეუძლებელია იგი იურისტმა გამოიყენოს, მეტიც პოლიტიკის არგუმენტი ფიზიკურად ვერ იქნება სამართალთან შენონილი, რადგან პოლიტიკურ საფუძველზე მიღებული პოლიტიკური გადაწყვეტილებების განხილვა სასამართლოს თემა არაა. სხვა საკითხია პრინციპები, რომლებიც სწორედ რომ სამართლის არსს განსაზღვრავენ ექსპლიციტურად გამოხატული თუ იმპლიციტურად მოაზრებული სახელმძღვანელო იდეების სახით. პრინციპების არგუმენტი სწორედ ის იარაღია, რომლითაც მოსამართლე ჰერკულესმა უნდა იმოქმედოს; მან საჭიროებისამებრ უნდა მიიტანოს რთული შემთხვევა, დავა პრინციპის მოქმედების სივრცემდე და სწორედ პრინციპის გამოყენებით გადაწყვიტოს იგი.²⁷ თუკი ღიად და ცხადად არაა გამოხატული პრინციპი ნორმაში, მოსამართლის მთავარი დანიშნულება ამ პრინციპის ნორმებს შორის შინაარსიდან გამოტანაა. სწორედ ეს განაპირობებს ავთენტური განმარტების მართებულად გამოყენებას და მოსამართლე ჰერკულესის არასტანდარტულობას.

IV. დასკვნა

სამართლის განვითარების ისტორიული გზა საინტერესო და უაღრესად მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ ფაქტობრივი, არამედ ანალიტიკური თვალსაზრისითაც. ანთროპოლოგიური განვითარება აჩვენებს სამართლებრივი აზროვნების ტრანსფორმაციას, განვითარების ახალი ჰორიზონტების გაჩენას, შესწავლასა და ათვისებას. რთული და არასტანდარტული შემთხვევების კვალიფიკაცია საუკუნეების განმავლობაში იცვლებოდა. რა თქმა უნდა, ამ პროცესმა განსაკუთრებული გაქანება სამართლის ფილოსოფიის ჩასახვისა და წინა პლანზე წამოწევის პერიოდში შეიძინა. შემდეგ კი რეაქტიული სისწრაფით დაიხვეწა და ახალ სიმაღლეებს მიაღწია.

დუორკინისეულმა კონცეფციამ არა მხოლოდ ახალი სიცოცხლე შესძინა რთულ შემთხვევებსა და იურიდიულ ტექნიკას, არამედ სამართალს დაუბრუნა ის რომანტიზმი, რომელიც მას განმანათ-

---

²⁷ იხ., Dworkin R., *Hard Cases*, Harvard Law Review, Vol.88, No.6, 1975.

ლებლობის პერიოდში ჰქონდა და რომლითაც იგი გამოირჩეოდა, როგორც სავალი გზა სამართლიანობისკენ. რა თქმა უნდა, დუორკინისეული მეთოდი არაა ერთადერთი და მით უმეტეს, მას ვერ ექნება სრულყოფილებაზე პრეტენზია (მისი უამრავი საფუძვლიანი კრიტიკა არსებობს), თუმცა ისიც აღსანიშნავია, რომ პოზიტიურსამართლებრივ მრუშე ფერებსა და ემოციებისგან დაშრეტილ სამართალშეფარდებით საქმიანობაში იგი სრულიად არაორდინალური, კეთილშობილური და შეიძლება ითქვას, დონ კიხოტისეული რომანტიკული მექანიზმია, რომელიც შესაძლებლობის ფარგლებში უნდა გამოიყენოს სამართალშემფარდებელმა. ეს არა მხოლოდ გააკეთილშობილებს სამართალწარმოებას, არამედ მნიშვნელოვან ზემოქმედებას მოახდენს ხალხის მიერ მართლმსაჯულებისადმი ნდობა-განწყობაზე, რაც ასე სჭირდება კონტინენტური ევროპის სამართლის ქვეყნებს, განსაკუთრებით კი მათ, რომლებიც ახალგაზრდა დემოკრატიების კოჰორტას მიეკუთვნებიან და არჩევნებიდან არჩევნებამდე ლეგალურობა-ლეგიტიმურობას შორის ირყევიან, ვითარცა „ლერწამნი ქართაგან ძლიერთა“.

დიმიტრი გეგენავა

სულხან-საბა ორბელიანის უნივერსიტეტის
პრორექტორი, პროფესორი